ВИЗНАННЯ СТАТУСУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО З КОНФЛІКТОМ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

НЕВАРА Л.М. - к.ю.н., доцент, доцентка кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права Державного торговельно-економічного університету, наукова експертка ГО «UA Experts»

ORCID:0000-0003-1775-8806

ШПАКОВИЧ О.М. - д.ю.н., професор, професорка кафедри порівняльного і європейського права Київського національного університету імена Тараса Шевченка, наукова експертка ГО «UA Experts»

ORCID: 0000-0001-7784-5069

УДК : 341.1/8:341.4:342.5

DOI: https://doi.org/10.32782/NP.2024.3.27

Актуальність теми автори обґрунтовують тривалою збройною агресією російської федерації проти України та сексуальне насильство, яке вчиняють російські солдати проти українських жінок, дівчат, чоловіків і хлопчиків, військовополонених. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК) є серйозним порушенням міжнародного права і визначене Міжнародним кримінальним трибуналом щодо колишньої Югославії та Міжнародним кримінальним трибуналом щодо Руанди воєнним злочином, злочином проти людяності та геноцидом. Римський статут постійного Міжнародного кримінального суду визначає сексуальне насильство як злочин проти людяності та воєнні злочини. Сексуальне насильство, вчинене під час війни на Балканах 1992-1995 років, було визнано злочином, що широко використовувався як знаряддя війни.

Постраждалі від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, мають право на ефективний правовий захист відповідно до міжнародного права. Їм має бути доступним як судовий захист, так і адміністративне відшкодування. Ці засоби мають бути швидкими, ефективними, адекватними, зі збереженням конфіденційності і головне - не завдавати шкоди постраждалим.

У статті проаналізовано законодавство Балканських країн щодо надання репарацій постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, запровадження адміністративних процедур надання комплексної допомоги. Ця допомога має бути комплексною, спеціалізованою, щоб запобігти ретравматизації, відповідати потребам постраждалих. І держава має забезпечити та гарантувати таку допомогу для відновлення справедливості, щоб ця проблема не була стигматизована.

Одним з важливих завдань держави є надати соціально-економічну допомогу та створити ланки взаємодії державних органів, громадськості для створення адміністративних процедур відшкодування шкоди постраждалим від сексуального насильства під час ще тривалої збройної агресії. Україна вже зараз запровадила низку законодавчих ініціатив для визнання статусу постраждалої особи від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом та надання невідкладних проміжних репарацій постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом.

Ключові слова: міжнародне право прав людини, міжнародне гуманітарне право, репарації, міжнародний захист, збройна агресія, збройний конфлікт, воєнні злочини.

Вступ

Постраждалі від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (далі – СНПК), зазнали фізичного, психологічного, економічного та соціального впливу. Вони мають особливі потреби щодо репарацій для процесу відновлення справедливості та притягнення винних до відповідальності.

Допомога має бути комплексною і має включати як медичну, психологічну, юридичну, так і соціально-економічну допомогу, репарації постраждалим. Важливим репараційним заходом є надання особливого статусу постраждалого, публічне визнання на законодавчому рівні.

На жаль, цей вид насильства відбувається у країнах, де йдуть збройні конфлікти і широко використовується як знаряддя війни. Для захисту прав людини під час збройних конфліктів міжнародна спільнота створила міжнародні стандарти допомоги у випадках СНПК.

Зміст тематики та проблематики дослідження

На міжнародному рівні захист прав постраждалих від СНПК визначає низка документів: резолюції Ради Безпеки ООН: 1325,1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242, 2467, 2493, які разом формують порядок денний «Жінки, мир, безпека» [1].

Резолюція ГА ООН A/RES/60/147 (2006) зазначає, що постраждалі мають право на ефективний та негайний доступ до правосуддя; забезпечення адекватних, ефективних, швидких та належних засобів правового захисту, включаючи відшкодування завданої шкоди; гарантії того, щоб національне законодавство забезпечувало, щонайменше, такий самий рівень захисту постраждалим, який передбачено міжнародними зобов'язаннями.

Резолюція Ради Безпеки ООН 1888 (2009) п. 6 зобов'язує державу провести законодавчі і судові реформи відповідно до норм міжнародного права з метою покарання осіб, винних у здійсненні актів сексуального насильства, і забезпечення того, щоб постраждалі мали доступ до органів правосуддя, гідного поводження протягом усього судового процесу, щоб вони були захищені та отримували компенсацію за страждання.

У 2013 році було розроблено і рекомендовано Резолюцією 2106 Ради Безпеки ООН модель надання допомоги особам, які пережили сексуальне насильство. У червні 2014 року було надано Директивну записку Генерального секретаря ООН «Надання відшкодування потерпілим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» [2], яка вказує на права постраждалих на медичне забезпечення, економічну підтримку, забезпечення соціальними виплатами, кредитування, мікрогранти, освітні послуги для дітей.

Мета статті

Аналіз законодавства Балканських країн щодо постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, сприяє запровадженню адміністративних процедур надання комплексної допомоги, яка повинна бути комплексною, спеціалізованою та відповідати потребам постраждалих. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання завдань: охарактеризувати законодавство Балканських країн; вивчити міжнародний досвід щодо визнання статусу СНПК; проаналізувати законодавчі ініціативи України щодо визнання статусу постраждалої особи від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом та надання невідкладних проміжних репарацій постраждалим від СНПК; надати рекомендації щодо соціально-економічної допомоги та сприяти подальшому створенню ланки взаємодії державних органів та громадськості для створення адміністративних процедур відшкодування шкоди постраждалим від СНПК.

Методологія та методологічна основа

Використано загальнонаукові і спеціальні методи пошуку та пізнання. Історико-правовий метод застосовано з метою дослідження сексуального насильства як злочину проти людяності та воєнного злочину відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Системно-функціональний метод сприяв визначенню постраждалих від СНПК права на ефективний правовий захист відповідно до міжнародного права. Узагальнення, як метод, сприяв розумінню запровадження адміністративних процедур надання комплексної допомоги задля забезпечення відновлення справедливості.

Інформаційною базою дослідження слугували дані офіційних публікацій та періодичних видань ООН (Резолюції ГА ООН, Резолюції Ради Безпеки ООН), законодавство Балканських держав (Сербії, Боснії і Герце-

говини), законодавство України, аналітичні матеріали громадських організацій і т.п.

Виклад основного матеріалу

Міжнародний захист постраждалих від СНПК гарантує їхнє право на різні форми відшкодування, включаючи надання безкоштовної правової, медичної допомоги, реституцію та забезпечення виконання рішень про реституцію, компенсацію, реабілітацію, сатисфакцію, відновлення особистих документів, гарантії неповторення того, що сталося, пільги щодо працевлаштування, надання житла та допомогу у догляді за дитиною. Особливо важливим є проводити консультації з постраждалими для того, щоб почути і врахувати їхні потреби щодо конкретного характеру відшкодування.

Практику надання комплексної допомоги напрацювали лікарі та персонал лікарні Panzi на сході Демократичної Республіки Конго. Більше ніж 20 років вони надавали комплексну допомогу тим, хто пережив, зокрема, гендерне і сексуальне насильство. Досвід дав можливість зрозуміти, що постраждала особа потребує цілого спектру спеціалізованої, якісної підтримки, яка передбачає перш за все визнання її статусу на законодавчому рівні для отримання соціально-економічної допомоги. Лікарня Panzi запровадила підхід «єдиного вікна» надання комплексної допомоги для запобігання ретравматизації постраждалих від СНПК.

Для підтримки постраждалих від СНПК та надання їм комплексної допомоги у 2016 році було засновано Фонд доктора Деніса Муквеге [3]. Ця організація створена з метою поширення моделі комплексної допомоги Panzi. Ця модель орієнтована на створення умов для отримання медичної, психологічної, соціальної допомоги та доступу до правосуддя на місцях для постраждалих від цього виду злочину, щоб вони могли впоратися з наслідками отриманих травм. Фонд доктора Деніса Муквеге працює по всьому світу, щоб підтримувати постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Одним із головних елементів, на якому базується комплексна модель допомоги, передбачає взаємодію між державними структурами та організаціями громадянського суспільства для підтримки постраждалих від СНПК, щоб зробити її ефективною. У деяких країнах, наприклад, Конго, ЦАР, Бурунді, Фонд впроваджує повну модель комплексної допомоги. В Україні з 2019 року створено Громадську організацію «SEMA Ukraine», яка підтримується міжнародною організацією «Фонд доктора Деніса Муквеге», надає соціальну підтримку постраждалим від сексуального та гендерно-обумовленого насильства внаслідок збройної агресії росії проти України [4]. Держави приймають цю модель роботи з постраждалими від сексуального та гендерного насильства не лише в контексті війни та конфлікту, але й для мирного часу. Такі держави, як Нідерланди, Бельгія, серед інших, застосовують модель комплексної допомоги в рамках «центрів єдиного вікна», щоб покращити благополуччя тих, хто пережив насильство.

Усі аспекти комплексної допомоги – медичний, психологічний, юридичний та соціально-економічний надаються за принципом конфіденційності, нерозголошення та інформованої згоди, аби не порушити головного принципу – «не нашкодити». Для отримання відшкодування має бути визнаний статус постраждалої/го від СНПК на законодавчому рівні і розроблений механізм для отримання доступу до економічної та соціальної підтримки.

Директивна записка Генерального секретаря ООН «Надання відшкодування потерпілим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» визначає два способи, за допомогою яких можна такий захист отримати: судове провадження та адміністративна процедура. Такі процеси не є взаємозамінними, а можуть застосовуватись паралельно [2].

Адміністративна процедура – це позасудовий процес, який може використовуватися державами для надання відшкодування постраждалим від грубих порушень міжнародного права прав людини та/або серйозних порушень міжнародного гуманітарного права. За допомогою такої процедури держави визначають порушення та постраждалих і надають їм відшкодування за встановленою процедурою. У Директивній записці зазначається, що, коли грубі порушення

прав людини та/або серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, включаючи пов'язане з конфліктом сексуальне насильство, відбуваються у великому масштабі, процедура адміністративного відшкодування може бути більш інклюзивною та доступнішою, ніж судова процедура. Ця процедура фактично здатна охопити більшу кількість постраждалих і є більш лояльною до них. Адміністративна процедура більш гнучка, а стандарти доказів і витрати значно нижчі [5, с. 8]. Адміністративна процедура передбачає визнання заподіяної шкоди без звернення до суду. Втім, програми адміністративних репарацій не повинні перешкоджати постраждалим від СНПК звертатись до судових установ. Національні або міжнародні суди повинні брати до уваги та доповнювати репарації, призначені програмами адміністративної процедури. Тобто працювати за принципом компліментарності.

Адміністративну процедуру надання статусу постраждалого/ї від СНПК прийняли та запровадили в національне законодавство після закінчення збройного конфлікту на території колишньої Югославії балканські держави Боснія та Герцеговина, Сербія, Косово, Хорватія. Кожна з цих держав пройшла свій власний шлях не тільки щодо визнання осіб постраждалими від СНПК, а й виплати їм репарацій. У цих державах були запроваджені різні адміністративні моделі та визначений обсяг репарацій.

Під час збройного конфлікту тільки в Боснії і Герцеговині від 20000 до 50000 боснійських жінок і дітей зазнали зґвалтування, а кількість дітей, народжених внаслідок зґвалтування, становить від 2000 до 4000. Однак тільки близько 1000 осіб з тих, хто вижили, отримали або перебувають у процесі отримання певної форми відшкодування [6]. Тобто майже через тридцять років після закінчення збройного конфлікту більшість тих, хто вижили, не отримали репарацій й продовжують жити з фізичними та психологічними наслідками воєнних злочинів, від яких вони постраждали. Діти, народжені в результаті зґвалтування, скоєного під час конфлікту, також зазнавали стигматизації та цілої низки перешкод. У Федерації Боснії і Герцеговини у 1999 році був прийнятий Закон про основи соціального захисту, захисту цивільних жертв війни та захисту сімей з дітьми, №36/99. Змінами до цього закону у 2006 році було включено спеціальну фінансову компенсацію для тих, хто пережили СНПК [5, с. 9]. В окрузі Брчко 8 серпня 2012 року було прийнято Закон «Про захист цивільних жертв війни», змінений 3 червня 2015 року, у якому визнається, що всі особи, які зазнали СНПК, визнаються цивільними жертвами війни [5, с. 10]. У державі відсутнє гармонізоване законодавство і кожний округ і федерація визначають ступінь захисту та репарації в межах своєї юрисдикції. У зв'язку з цим у 2019 році Комітет ООН проти катувань наполегливо закликав Боснію і Герцеговину створити ефективну схему відшкодування на національному рівні для забезпечення всіх форм репарацій постраждалим від воєнних злочинів, включаючи сексуальне насильство, та прийняти рамковий закон, який чітко визначає критерії для отримання статусу постраждалих від воєнних злочинів, у тому числі сексуального насильства, і встановлює конкретні права та права, гарантовані постраждалим на всій території держави.

Попри численні факти скоєння воєнних злочинів під час збройного конфлікту на території Косово, держава тривалий час не приймала належного законодавства, яке б надавало постраждалим право на репарації та гарантії. Тільки у 2014 році були внесені зміни в Закон «Про статус і права мучеників, інвалідів, ветеранів, членів армії визволення Косова, жертв сексуального насильства під час війни, цивільні жертви та їхні родини», які надавали постраждалим від СНПК право отримувати репарації. Окрім того, у січні 2014 року уряд схвалив План дій з імплементації Резолюції РБ ООН 1325. План, розроблений за підтримки ООН «Жінки, мир, безпека», спрямований на надання компенсації постраждалим від СНПК. А 30 грудня 2015 року урядом було прийнято постанову № 22/2015 «Про визначення порядку визнання та перевірки статусу постраждалих від сексуального насильства під час Визвольної війни в Косово». Прийнятий Порядок визначив адміністративну процедуру отримання статусу постраждалої від СНПК особи та передбачив створення відповідної Урядової

комісії з питань визнання та перевірки цього статусу. З початку роботи урядова Комісія отримала понад 1200 заяв. Понад 900 заявників отримали статус осіб, які постраждали від СНПК, у задоволенні понад 200 заяв було відмовлено [7]. Загалом, Національна рада з питань постраждалих від сексуального насильства під час війни в Косово координує всі питання надання репарацій постраждалим від СНПК. Рада була створена у 2012 році і складається з представників/ць ключових міністерств, громадянського суспільства та міжнародних зацікавлених сторін, таких як «Жінки, мир, безпека» для кращої координації психосоціального та медичного лікування, доступу до правосуддя, розширення економічних можливостей та підвищення обізнаності.

Одразу після закінчення збройного конфлікту у Хорватії законодавчо не було врегульовано адміністративну процедуру визнання постраждалих від СНПК. Завдяки проактивній позиції Центру для жінок-постраждалих від війни (ROSA) 29 травня 2015 році був прийнятий Закон «Про права осіб, які постраждали від сексуального насильства під час збройної агресії проти Республіки Хорватія у Вітчизняній війні» [8]. Тобто протягом майже двадцяти років з дня офіційного завершення війни особи, які пережили сексуальне насильство, не мали статусу «потерпілих від війни» на законодавчому рівні. Тобто вони не мали права на компенсацію, психологічну чи медичну допомогу. Проте, прийняття такого закону надало можливість отримати компенсації усім постраждалим від СНПК. Прийнятий закон визначав адміністративну процедуру отримання статусу постраждалої особи від СНПК та передбачав створення відповідної Комісії у справах постраждалих від сексуального насильства.

У Сербії права постраждалих від СНПК не регулюються окремим законом. Так, у 1996 році у Сербії був прийнятий Закон № 52/96 «Про права ветеранів, осіб з інвалідністю внаслідок війни, до яких було віднесено і постраждалих від СНПК». Закон не прописував додаткових прав чи гарантій для такої категорії постраждалих. Закон визначає, що отримати офіційний статус постраждалої особи можна, лише якщо довести отримання фізичної шкоди принаймні на 50%. Тобто не всі постраждалі від СНПК можуть отримати захист за таким законодавством (виключаються автоматично особи з незначними фізичним пошкодженням та ті, які зазнали психічної шкоди) [7].

Закон був оновлений у 2020 році прийняттям Закону «Про права ветеранів, цивільних осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів їх сімей». Відповідно до цього закону лише громадяни Сербії, які стали постраждалими від насильства, вчиненого членами «ворожих військ», і які зазнали певного ступеня фізичних вад, можуть ініціювати адміністративну процедуру. Однак, рамкова система не дозволила більшості постраждалим отримати репарації і призвела до різного ставлення до різних категорій. Так, постраждалі від сексуального насильства, ушкодження яких призвели до тілесних ушкоджень «нижче певної межі», не можуть отримати компенсації в адміністративному порядку.

Спільним для цих держав є тривалі затримки щодо прийняття належного законодавства у цій сфері. Також особи, які були у судовому порядку визнані постраждалими, повинні були роками чекати фінальних судових рішень. Протягом всього цього часу постраждалі від СНПК були стигматизовані суспільством. І навіть коли вже було прийнято законодавство щодо виплати їм репарацій, постраждалі не завжди змогли отримати всіх гарантій та прав, мінімально допустимий рівень яких їм гарантує міжнародне право.

Досвід Балканських держав показує наскільки важливою є вчасно, на законодавчому рівні, закріплена процедура надання статусу постраждалої особи від сексуального насильства під час збройного конфлікту та виплата їм репарацій.

Сьогодні, в умовах збройної агресії рф проти України, перед нашою державою постає вкрай важливе завдання прийняти відповідне національне законодавство, закріпити адміністративну процедуру звернення особи до національних органів щодо отримання статусу постраждалої/го від СНПК та мінімальні гарантії, обсяг репарацій для постраждалих від сексуального насильства під

час збройної агресії. Проблемним є питання надання допомоги постраждалими від сексуального насильства внутрішньо переміщеним особам, особам, які знаходяться на окупованій території. Тому внутрішня політика держави та механізми відшкодування мають передбачати спеціальні заходи для усунення цих перешкод, щоб заохотити та полегшити долю постраждалих та отримувати допомогу. Надання адекватної інформації за допомогою доступних засобів постраждалим у всіх регіонах, де сталося сексуальне насильство, має бути доступним для забезпечення консультативної та комплексної допомоги. Надважливим завданням на всіх етапах і рівнях має бути забезпечення конфіденційності постраждалим від СНПК, щоб заохотити їх висловлюватися, довіряти й брати участь у процесі, а також захистити від подальшої шкоди та гарантувати неповторення того, що сталося.

Висновки

В Україні наразі не прийнято нормативного регулювання впровадження адміністративної процедури щодо отримання статусу постраждалої особи від СНПК. Зважаючи на кількість постраждалих від сексуального насильства під час збройної агресії, є потреба у прийнятті такого законодавства для можливості надання відповідного статусу та отриманні допомоги і репарацій.

У жовтні 2023 року (09.10.2023) у Верховній Раді було зареєстровано Проєкт Закону № 10132 Закону України «Про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації» [9], який схвалений у першому читанні. Законопроєкт передбачає надання статусу особи, яка постраждала від сексуального насильства, яке проводитиме спеціально створена для цих цілей комісія. Передбачається, що діяльність, спрямована на надання невідкладних проміжних репарацій, ґрунтуватиметься, зокрема, на принципах: дотримання прав людини і основоположних свобод; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; поваги і неупередженого ставлення до постраждалих осіб і членів сімей загиблих (померлих) постраждалих осіб; належної уваги до кожного випадку сексуального насильства; попередження повторної травматизації постраждалих; конфіденційності інформації. 19 червня 2024 року Верховна Рада України постановила взяти за основу цей законопроєкт про надання статусу постраждалим від СНПК та невідкладні проміжні репарації [10].

Офісом Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Урядовим уповноваженим з питань ґендерної політики та Глобальним фондом тих, хто пережили насильство було розроблено і запроваджено Пілотний проєкт з надання невідкладних проміжних репарацій постраждалим від СНПК [11]. 6 серпня 2024 року відбулась презентація стану реалізації Проєкту і складено план подальших дій. Одним із завдань Пілотного проєкту є напрацювання державної політики та репараційних механізмів для постраждалих від російської збройної агресії проти України.

І в контексті запланованих заходів на перший план виступає визнання статусу постраждалих від СНПК на законодавчому рівні для отримання репарацій та комплексної допомоги, включаючи адміністративну процедуру для забезпечення відновлення справедливості.

З усіма постраждалими від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, слід поводитися гуманно і з повагою до їхньої гідності та прав людини, завжди уникаючи подальшої шкоди та травм. Їхнє право на засіб правового захисту та відшкодування має здійснюватися без дискримінації за ознакою статі, гендерної приналежності, етнічної приналежності, раси, віку, політичної приналежності, класу, сімейного стану, сексуальної орієнтації, національності, релігії та інвалідності чи будь-якого іншого статусу. Постраждалі від СНПК не повинні чекати роками на репарації і на відновлення справедливості. Вони не повинні бути стигматизовані державою, суспільством.

Література

1. Процедури надання статусу постраждалої особи від СНПК. URL: https://jurfem.com.ua/procedury-nadannya-statusu-postrazhdaloi-vid-snpk/

2. Директивна записка Генерального секретаря ООН «Надання відшкодування потерпілим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Press/GuidanceNoteReparationsJune-2014.pdf.

3. Фонд доктора Деніса Муквеге повертає постраждалим від СНПК довіру до людей та до життя. URL: https://uwf.org.ua/fond-doktora-denisa-mukvege-povertaye-postrazhdalym-vid-snpk-doviru-do-lyudej-ta-do-zhyttya/

4. ГО «SEMA Ukraine». URL: http://semaukraine.org.ua/menu/view?slug=chim-mi-zaymayemos

5. Аналітична довідка: Комплексна допомога постраждалим від СНПК та репарації: Балканський досвід для України. К.: ТОВ «Вістка». 2024. 24 с.

6. Процедури отримання статусу постраждалої особи від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом: досвід Боснії і Герцеговини. URL: https://jurfem.com.ua/protseduraotrymannya-statusu-bih/

7. Фабіан Сальвіолі. Спеціальний доповідач з питань сприяння істині, справедливості, відшкодуванню та гарантіям неповторення. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/truth/statements/2022-12-02/20121202-eom-statement-serbia-kosovo-sr-truth.pdf

8. Процедури отримання статусу постраждалої особи від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом: досвід Хорватії і Сербії. URL: https://jurfem.com.ua/status-postrazhdaloi-vid-snpk-khorvatiya-serbiya/

9. Проект Закону про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації. URL: blob:https://itd.rada.gov.ua/d2d0e9d9-7300-4c5c-a7d0-b6496c1bb813

10. Постанова Верховної Ради України Про прийняття за основу проекту Закону України про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3825-20#Text

11. Пілотний проект з надання Невідкладних Проміжних Репарацій постраждалим від СНПК в Україні. URL: https://nssu.gov.ua/storage/app/sites/22/uploaded-files/UIR%20Pilot%20project%20presentation%20%2002.05.2024%20%20.pdf

SUMMARY

The authors substantiate the relevance of the topic by the ongoing armed aggression of the Russian Federation against Ukraine and the sexual violence committed by Russian soldiers against Ukrainian women, girls, men and boys, prisoners of war. Conflict-related sexual violence is a serious violation of international law and has been defined by the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia and the International Criminal Tribunal for Rwanda as a war crime, crime against humanity and genocide. The Rome Statute of the permanent International Criminal Court defines sexual violence as a crime against humanity and a war crime. Sexual violence committed during the 1992-1995 war in the Balkans was recognized as a crime widely used as an instrument of war.

Victims of conflict-related sexual violence have the right to effective legal protection under international law. Both judicial protection and administrative compensation should be available to them. These means should be fast, effective, adequate, with confidentiality and, most importantly, not to harm the victims.

The article analyzes the legislation of the Balkan countries regarding the provision of reparations to victims of conflict-related sexual violence, the introduction of administrative procedures for the provision of comprehensive assistance. This assistance should be comprehensive, specialized to prevent retraumatization, and meet the needs of the victims. And the state should provide and guarantee such help to restore justice so that this problem is not stigmatized.

One of the important tasks of the state is to provide socio-economic assistance and create links of interaction between state bodies and the public for the creation of administrative procedures for compensation of damages to victims of sexual violence during the still ongoing armed aggression. Ukraine has already introduced a number of legislative initiatives to recognize the status of a victim of conflict-related sexual violence and provide immediate interim reparations to victims of conflict-related sexual violence.

Key words: international human rights law, international humanitarian law, reparations, international protection, armed aggression, armed conflict, war crimes.